

ילדה טובה

עמלה עינת

תמיד תמיד היתה דקה, שדופה משהו. (פעם היתה שמנה מאד. תמונה מאז תלויה בשולי-מראתה - למזכרת).

כשהיתה מהלכת הילוכה הזקוף (קצת מעכס אפילו), היתה כתפה האחת מתערטלת שזופה, כבלי-משיים, נעה כמו מחוך לדברים. אויב סביבה. עיניה ממושמעות מאד. אינן אומרות. ("ילדה טובה" - היו משבחים תמיד).

לעתים מדמה היה כי כשהתחיל הכל היתה אחרת. אמנם גם אז שתוקה היתה בתוך צחוקי הרועשים, ואולי היו צחוקי ניתנים ממנה וחוזרים אליה בלי געת. אולם איכשהו ליוותה אותו בעיניה. היתה אתו. (כך מדמה היה). גדול היה ממנה בעשר מידות עשוי שבו. לקח אותה ונלקחה שוקטת. (אולי היו גם אחרים שמבטם חלף גופה הבשל. לא ידעה. הוא בא ולקחה ונחרץ דבר).

ומאחר שהגיעה לביתו (ועוד היתה בה אז עגלגלות נראית לעין), היתה מושכת קיומה בהשקט ועוסקת בשלה. חיוך סתום בשפתיה ואדי מטבחה ניחוחים. אשה לדוגמה. לא טרוניה, לא הרמת קול. (זכרה מאד שהיתה שמנה אי אז, ממש שמנה). היתה לואטת מלים ספורות בין דממה לדממה, וקורי מטבחה עוטים אותה. והוא - ימים רבים השתבח בה, ואומר היה שבה בפניה ושלא בפניה. התבונן בשקט מבעד לאדי התבשילים והתקנא בשלוותה השלמה, וליקט בדלי-חיכוכיה וקרירות סדיניה הצחים, עד שעייפה נפשו לסער ויצא ללילותיו ולימיו. וכבר היו דברים מעולם. אלא שבדרכו אהבה. בהחלט אהבה, ואף השתבח בה ובשיקטה ואף התקנא כאלה לא פעם, ולפרקים היה לוקחה אליו מבעד לאדים הניחוחים ואחר יוצא והולך לשלו.

משגולדו ילדיה נשמטו אף מעט חברותיה ממנה ומשגולדו - גדלה שתיקתם עימם.

היה הבית מלא בשאונם השעיר. היו ממששים דרכם אליה, שולחים אליה ידיהם העבות, מגששים צילה הדק, המביים ומשלא מצאוה נסוגו אף הם לרחובות היוזעים. והיא עיניה עמומות ואישוניה עשנים - חשה - לא-חשה דבר. נתכווץ והלך צילה נצמד אל קירות החדרים הצחים, אל פלדת הסירים המבריקים. הקיפה הקירות והריק כאובך עבה

סביב גופה הדק, סביב כתפיה השזופות - רשולות, סביב הילוכה המעכס משהו. היה חלל תופח והולך בתוכה, וגווה ניכחד והולך, ועיניה כחומה שאין אחריה דבר.

תמה היה לא פעם, שהרי לא-כך היו פני הדברים בתחילה. ניסה להציע מיני הצעות - שתחזור לימיה מאז, שתזמן חברותיה עימה. רצה לראות אותו זיק שנושר וחוזר לעיניה. אולם היא אך הינהנה לאות ששמעה דבריו, וחייכה חיוך סתום שלה - לא-אומר.

היה לוקחה אליו. מוחצה אל אבריו. מבלעה לתוכו בכל רמ"ח ושס"ה שלו. אולם לאחר שעברו הסער, לא ידע אם ידעתהו, אם לא. ומשלא ידע - קיבלה כפי שהיא (שהרי לא כולן עולות בלהבה), והניחה כפי שהיא, ושוב לא בטוח היה, במה שהיה בטוח לגבי אותם ימים (למרות שתמונתה מאז תלויה היתה בשוליו של ראי). ומשפג בטחוננו היה קם מעליה ויוצא לישיבותיו הנצחיות. ומשיצא לא נתן עוד דעתו על כך. ומשלא נתן דעתו על כך שכת. ומרחבי-הזמן פים נערמו בין מפגש למפגש. והוא בדרכו אהבה. והריק על סביבה שיקעה אל תוכו בפיתוי גדול.

באותם ימים ממש החל הנער פורץ פריצותיו אליה. (ואולי החלו הדברים עוד קודם לכן). בן-אחיו האחד היה וכבר נער מגודל היה. ימים רבים התגורר עימם. מאז אותה מלחמה. עצור ומכונס תוך עצמו צמח לאיטו - פניו ממושטשים משהו. קולו חבו - נגרר אחרי צילם. (והוא אהבה גדולה אהבו). והוא לא ראה בו דבר, אלא פני-אחיו שנסקפו לו ממנו).

אותם ימים כבר מגודל מאד היה. שערו ואבריו האדומים צמחו לעברים, וזכר לא נותר בו אז לינקותו משכבר. (אולם עדיין אהבו מאד. אף שפניו בצקיים היו, שלא כפני אביו מאז, ודבריו מתלעלעים מאד. ושפתיו עבות יתר על המידה ונעות תמיד - אהבו). היה מגיע מאותו בית אולפנא תעשייתי בו למד-עבד. מיוזע ותפוח פנים. מחספס בקולו קירות הבית ועיניו אחריה. שעות ארוכות יושב היה בהיו קמעא, (כל אותם ימים מאז החל הדבר) שפתיו פשוקות ועיניו מעגלים מעגלים סביבה. חרכו עיניו את צעדיה הרשולים, בלשון סדקים באובך אישונה. והיא כהרגלה - כתפה החומה מתערטלת בלכתה, וכפתורי חולצתה פרומים עד לבקיק-שדיה. ודקיקה היתה מאד (תמיד), ומעכסת בלכתה, ועיניה אטומות. היה חוזר מנושם מבית ספרו - אליה. מסעף גופו הכבד סביב שולחנה, ונמשי סומקים מאד. וכסאה קטן ממדתו. והוא סובב בו - אוסף אבריו הסומקים ומפורם לעברים. היתה מגישה לו מזונותיו הלוחי-בים, והוא רוכן על צלחתו, ובעורו מעלעע אוכלו בטרסה גדולה - בידיו ובשפתיו הגסות ובשקשוק בטן ורגל, עוקב

היה מתחת לריסיו אחר טריקות הדלת של ביאות ויציאות, ומשהיתה זו נסגרת סופית - בסוף כולם, היה מרים שמורות עיניו האפלות וקודח האדים שהקיפו פניה. פעמים, משהרגישה מבטיו תהתה קמעא - שמא אינו כאחרים. דבר אחר היבט מתוך פניו. פעמים אף נזכרה שכבר חזבה אי-אז על מידת תבונה שבו - האם כשאר? ואולם מיד חלפו הדברים את שולי-מחשבתה ועברו, ומיד חזרה להיניו הך של ימיה, ומבוכתו בכתפיה, וידיו פכורות - סמוקות, ופיו מהביל, ועיניו רמשים אפלים בבשרו.

כך יום יום, אלא שבאותו ערב לא כך ארעו הדברים. ישבה כהרגלה אל - מולו של אותו מכשיר. היתה אטימו תה עימה. היו התמונות חולמות אותה (או לא), ועיניה - שמורותיהן פקוחות. רפס הנער לידה על ספת הטלוויזיה המרוטה - ידיו מלטפות בטנו המהבילה ששבעה, עיניו במיפרם חולצתה, ונשימתו גואה והולכת (ועיניה הפקוחות - במכשיר האטום). קרב משהו. החליק ידו על כתפה ונרעד ונסוג. נפתה אליו מופתעת-מה, ומשלא ראתה דבר, נישמט מבטה ממנו ורשה אל מסכה ובהתה. לאט חזר אליה. החליק אצבעותיו המרעידות, שלא יכלו לשאת יותר, תוך פתח חולצתה הפעור-קריר.

מבעד לערפיליה הכבדים עלו בה דברים, הבל מתוק משכבר כבדות עלה בה. "לא אמת" - נרעדה. "לא אמת". "לא דבר". התפחות הזו הגואה באבריה. "אין מאום". גישוש האצבעות, "לא לדעת". עיניה במכשיר ההוא, קרועות מאד אל המכשיר, (שאדם מתרתק אליו עד שאינו שומע ואינו רואה ואינו יודע).

גלי ההבל נשבו בעורפה. (השיעבוד לתמונות החולפות). הטביעה הזו הרכה לא-קרקעית.

"אסור" - נרעד בה מה. כבה. "משהו לא בסדר". מחשבה באפלה הסמיכה. שקעה. הלמות מצחה הנוראה והאדים סביבה. תופים הרעימו באזניה. והוא - שפתיו נטפו. עיניו לא עוד עמו היו. (עיניה עצומות). החליק ידו ולא ידע עוד מה. לא דבר. רק ידיו ידעו דרכן בה ושפתיו נטפו -

— פתאים היו פני אישה קרועות אל מולה מן הדלת הכבדה, ופיו פעור נוראות לא קול. פתאים היו שפתי הנער הזולגות עווית בורחות בריחה איומה, ובחתך אחד נבתקו מסכיה ונפלו. הרים של אויב נהדרפו מפניה, וכעין קפיץ השתחרר בתוכה ונדרך, ונגזרה דומייתה. פרצה החוצה באחת, ועד שחר רצה ברחובות השתוקים.

למחרת חזרה ואספה תיקה בשפתיים קפוצות - נמרצות ונסעה למקום שנסעה ועיניה היו ערות מאד, וקירות ביתה נשרו על פניה כנסורת ריקה בדרכה. והנער לא חזר עוד לביתם, ואיש לא שאל, ואיש לא אמר דבר.

סיפורים מכאן

"הפרי האסור", 31 סיפורים ושיר אחד, מאת אהוד בן עזר, בהוצ' אחיאסף

יערה בידוד

למצבו של הגיבור המבוגר, שמקרי החיים גרשוהו מגן העזר של השלמות.

בסיפורים הראשונים בקובץ שלטת הנימה הלי-רית-סובייקטיבית הטבועה בחותם הלוקליות, אגב התעכבות על חוויות מאותן פנינת חיים נשכחות וחביבות והפיכת "זויות" מחיי ילדים למרכז ירדיו של האני המספר. בסיפורים אלה (שהטובים בהם: "החלטה פוליטית", "הפרי האסור", "קצה העולם, חמור ופצצה") חחרת ומופיעה דמותו של אורי הפורשת את חוויותיה על חשבון ה-זולת. יש חן רב בהתרפקות על עלילותיה של תקופה זו והחוויות, בהעלאת זכרונות מן הילדות הספוגה מישוגות ותמימות ומכאובי לב קטנים. למקרא הסיפורים המאחרים בקובץ הופכת ה-חוויה הריאלית של גנבת התפוחים ("הפרי הא-סור") לחוויה סימלית; כי הנה כל המכאובים ונקיפות הלב והמצפון ותיסכולים שונים ומשונים לא באו כמדומה אלא מאותה גנבה מדעת של הפרי מגן השכן. האפיוודות מן הילדות הנרשאות את ניצני הרגשות הללו אינן משקפות מצב של ריקנות תהומית ובדידות ללא תקנה כפי שהוא עולה מסיפורי הבגרות המוקדמת והמאוחרת: אלה מלאים אחירה של שממון ושל ארוטיקה, אחירה של כמישה, של תמהונות והתפוררות, בין אם נמצא האדם לכדו ("לעבודרה", "אחד מבוגר כמוך") ובין בהדמיון בקשרים עם הזולת, ביחוד בקשריו עם נשים.

אם נתבונן על כל המיכלול, הרי לפנינו סיפור בהמשכים על מצוקותיו של בן זמננו. אהוד בן עזר נותן לגיבורים פתחון פה מלא על פחדיהם הקטנים והגדולים, הנפרותיהם הפסבדו-מוזכיס-סיות. הגיבור שלו נשאר "נברן" ללא תקנה צבועותיו היומיומיות, ברויותיו, שאותן הוא מש-ליך על הזולת. במבט חוזר נראה שאין הסיפורים הראשונים מנותקים מהבאים אחריהם, משום

א בעיותיה הגדולות של המציאות האנושית העכשווית עומדות במרכז קובץ הסיפורים של בן עזר. אין בהם, כביצירות אופנתיות רחחות, התייח-סות ישירה, אידיאלוגית למציאות חברתית פו-ליטית. חלק מהסיפורים מצטרף לז'אנר הספרותי של סיפור הילדות על רקע ארץ ישראל שלפני הקמת המדינה, ז'אנר, שהתחיל להתפתח בסיפו-רת העברית בשנות ה-50 (אזכיר רק את "חולות הזהב" לתמוז, "שכונת האפ" לתלפז ו"הינשוף" לאלתי). הנסיגה אל עולם הילדות היא אחת הדרכים להתמודד עם מציאות קשה ועם החייתו של אדם עצמו במסגרותיה ודיוקנו ערצב על ידה. היא משמשת נקודת מוצא מקשרת בין חויית הילדות ולקחיה לחיית הבגרות. וכך, סיפור ילדות "תמים" כמו "הפרי האסור" שנקטף בהחבא, יכול לשמש מאוחר יותר כאילוטרציה

שבהווייתם מוכיחים הגיבורים את הקשר האמיץ שיש להם עם עולם "מראות השתיה" שלהם. שם נמצא את המפתחות להתנהגותם ולהשקפת עולמם. בסיפור "החלטה פוליטית", ל-משל, מסופר על אחת מהרפתקות הילדות עוצ-רות הנשימה והיא הנסיעה ללא דשות בקרונות. לאחר שנים, חופש זה של ניתוק כל המוסרות הופך אצל אורי למוגבל ומכל מקום לנדיר. כראי לתת את הדעת על סיפור חריג "מונטרו מגיד העתידות" הכתוב במתכונת של סיפור-עם מה שמעניק לו את ערכו ועזותו הוא סיומו ה-מרצלח (מזכיר את סיפורי הזן ההודיים).

קיימת אצל הגיבורים בריחה מודעת או לא מוד-עת ממציאות, בריחה שלא נועדה אלא לחיפוש פנאי ומקום לשם התרכזות באין מפריע בבעיו-תיהם. בסיפור המסגרת ב"פניה לאליעזר עצינוני" מסופר על דבר העלמו המסתורי של סופר החזי-פושים אחריו, ובסיפור הפנימי מוצגת באורח אירוני דמות של סופר שעליה כתב סופר שנעלם. והלה אומר: "האידיאל שלי הוא שכולם ידעו הכל על כולם... התשוקה הכי עזה שלי היא ללכת עירום ברחוב. לא, אפילו הלכתי עירום ברחוב עדיין הייתי כמכוסה בשבעה מעילים לעומת מה שאני מסוגל לחשוף מתוך עצמי בדיבורי. ומאחר ולא איכפת לי שכולם ידעו הכל עלי, רק טבעי בעיני שגם אני אדע הכל על כולם, וכולם ידעו בתורם מה שאני יודע על כולם..." יש בסיפור הזה טכניקה מחוכמת של הסהאת דמות האני המספר ע"י יצירת דמות בתוך דמות, מעין הכפלת דמויות במראה שבורה... וע"י כך הרף המספר כל הזדהות והשוואה עם הדמות המוצגת. תחבולה זו מצליחה פחות בסיפורים אחרים (כמו "הבעל השלישי") כאשר הסיום הוא מלאכותי ובלתי הכרחי.

ייחודו של אהוד בן עזר כמספר בהענקת צבע חרש ותוכן חרש לדמויות שגורות. הכתיבה נטו-רליסטית, אך לא תמיד עולה ביד המספר לחרוג מן התחום הצר של נטרליזם בתיאור דמויות מתנכרים ומנוכרים. בקובץ ניכר כשרונו האמנותי של מחבר קל עט, היודע לרקום סיפור קצר בכוח חיוני. יש לו יכולת למצוא את חיותם של הרגעים תבודיים שחי אדם הנתון בד' אמותיו וקירות ביתו הם עבורו מגן ובית-כלא כאחד ("לעבו-דה"). כן ניכרת יכולתו של בן עזר בכך שהוא יודע לגלגל דו-שיח טריבאלי בין זוג מנוכר

בשנת השלושים
למדינת ישראל
שלום לישראל
לפ"ק בע"מ
רמ"ב 15, ת"א
טל': 62 16 88
ייבוא וייצוא ספרים מארצות
מזרח אירופה